

DÜNYA SU GÜNÜ KUTLU OLSUN!

Tarih boyunca insanların ve uygarlıkların gelişiminin en önemli unsurlarının başında gelen tatlı suların araştırılması, entegre su yönetimi anlayışıyla kullanılması, ticari bir mal olarak görülmeden kamusal bir miras olarak geleceğe korunarak bırakılması yaşamsal bir öneme sahiptir. Ülkelerin doğal zenginliği olan suya olan ihtiyaç arttıkça, daha stratejik bir önem kazanmaya başlayan tatlı su kaynaklarının korunması, verimli ve planlı kullanımı ile değeri daha önemli bir hale gelmiştir. Daha yaşanabilir bir dünya dileğiyle “Dünya Su Gününü” kutluyoruz.

Dünyada suyun öneminin giderek değer kazandığı, temiz suya erişim sorununa dikkat çekmek ve içilebilir su kaynaklarının korunup geliştirilebilmesi amacıyla 22 Şubat 1993'te Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında 22 Mart'ın “Dünya Su Günü” olarak kutlanması önerilmiş ve bu öneri BM Genel Kurulunda da kabul edilerek ilan edilmiştir.

22 Mart 1993'ten beri suyun önemiyle ilgili bilincin ve farkındalığın artırılması amacıyla her yıl farklı temalarla kutlanmakta olan Dünya Su Günü'nün 2021 yılı teması “Suyun Değeri” dir.

Birleşmiş Milletler 'in 2020 Dünya Su Kalkınma Raporu'na göre küresel su kullanımının son 100 yılda altı kat arttığı, artan nüfus, ekonomik gelişme, yoğun tarımsal üretim ve değişen tüketim alışkanlıklarının bir sonucu olarak da yılda yaklaşık %1 oranında büyümeye devam ettiği belirtilmektedir. Artan tüketim alışkanlıkları ve küresel ısın-

manın da etkisiyle milyarlarca insanın temiz ve sağlıklı su kaynaklarına erişimi gündün güne zorlaşmakta, aynı zamanda gerek tüketim gerekse iklim kriterlerindeki olumsuz değişim su mevcudiyetini, kalitesini ve miktarını önemli ölçüde etkilemektedir. Su kalitesindeki bu değişiklikler sadece ekonomik ve sosyal refahı etkilemekle kalmayıp aynı zamanda çevresel akışın, ekosistemin ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğini de etkilemektedir.

Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü su tüketiminin, üretimden gelen taleplerle %400, termik enerji üretimine bağlı olarak %140 ve ev içi kullanım taleplerine bağlı olarak ise %130 artacağını dolayısıyla 2000 ile 2050 yılları arasında su talebinin küresel olarak %55 oranında artacağını öngörmektedir. Yine benzer bir çalışma, dünyanın içinde bulunduğu koşulların aynen sürmesi durumunda 2030 yılına kadar %40 küresel su açığı ile karşı karşıya kalınabileceği sonucuna varmıştır

Ülkemizde de Devlet Su İşleri verilerine göre günümüz teknik ve ekonomik şartları çerçevesinde, çeşitli maksatlara yönelik olarak tüketilebilecek yerüstü ve yeraltı suyu potansiyeli sırasıyla yılda ortalama toplam 94 ve 18 milyar m³ olarak belirlenmiş olup ülkemizin tüketilebilir yerüstü ve yeraltı su potansiyeli yılda ortalama toplam 112 milyar m³ tür. Bunun 57 milyar m³'ü kullanılmakta olup, ülkemizde kişi başına düşen kullanılabilir yıllık su miktarı 2000 yılında 1652 m³, 2009 yılında 1544 m³, 2020 yılında ise 1346 m³ olmuştur. Türkiye, kişi başına kullanılabilir su potansiyeline bakıldığında, su baskısı yaşayan ülkeler arasında yer almaktadır.

2030 yılı için kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 1.000 m³/yıl civarında olacağı ve Avrupa Çevre Ajansı'nın hazırladığı raporda da 2030 yılında Türkiye'nin pek çok bölgesinde orta ve yüksek seviyelerde su sıkıntısı yaşanacağına dikkat çekilmektedir. Bu durum, sanıldığı aksine, Türkiye'nin yakın gelecekte ciddi su sorunları ile karşılaşmaya aday bir ülke olduğunu göstermektedir.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak bugüne kadar yaptığımız önerilerimizi, kısa ve uzun vadede yapılması gerekenleri bir kez daha kamuoyuyla paylaşıyoruz.

- Ülkemiz yeraltı rezervlerinin doğru ve sağlıklı şekilde belirlenmesine yönelik olarak, ülke çapında yeraltı suyu havzalarının hidrojeolojik çalışmaları hızlı bir şekilde tamamlanmalı, havzaların yeraltı suyu potansiyeli belirlenmeli, yapılan yeraltı suyu tahsisleri izleme sistemi kurularak takip edilmelidir.
- 167 Sayılı Yeraltı suları Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatında değişiklikler yapılarak özellikle yeraltı sularının korunmasına yönelik ciddi ve caydırıcı önlemler getirilmeli, sayıları her geçen gün artan ve 1 milyona yaklaştığı ifade edilen kontrolsüz ve ruhsatsız yeraltı suyu kuyusu açılması önlenmeli, aşırı yeraltı suyu çekiminden kaynaklanan obruk veya zemin oturmalarının önüne geçilmelidir.
- DSİ Genel Müdürlüğü en kısa sürede yeniden yapılandırılarak, Yeraltı suları Daire Başkanlığı kurulmalı, bu başkanlığın öncülüğünde TUBİTAK ve Üniversitelerimizin de katkılarıyla, ülkemiz derin yeraltı suyu akiferleri araştırma programı başlatılmalı, derin yeraltı suyu akiferlerin varlığı ve nitelikleri ortaya konulmalıdır.
- Batı Anadolu ve Akdeniz bölgesinde doğrudan denize boşalan yeraltı suları araştırılmalı, bu bölgelerde her geçen gün artan talep de dikkate alınarak bu sular kullanılabilir hale getirilmelidir.
- Ekolojik göçler, çölleşme, yok olan sulak alanlar ve meralar, plansız tarım politikaları ve plansız hidroelektrik enerji üretimi gibi büyük problemlerle karşı karşıya olan ülkemizde, küresel iklim değişikliğinin etkileri de dikkate alınarak "kuraklık" ulusal afet mevzuatımıza dahil edilmeli, bu kapsamda 7269 sayılı kanunda gerekli değişiklikler hemen gerçekleştirilmelidir.
- Atık sularımız, özellikle su kıtlığı çekilen yerlerde yeniden kullanılabilir hale getirilmeli, şehir ve sulama şebekelerinde kaçakların önlenmesine yönelik tedbirler alınmalı, kent içi rekreasyon alanlarında yüzey suyu depolanması işlevi de gören peyzaj düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Tatlı su kaynaklarımızın %20 si gibi bü-

yük miktarı sanayi sektöründe kullanılmaktadır. Su kullanımının yaygın olduğu sanayi sektörlerinde ileri teknoloji ve atık su kullanımı yaygınlaştırılarak su tasarrufu sağlanmalıdır.

- Ülkemizde tatlı su kaynaklarının %70 gibi büyük kısmı, salma(vahşi) sulama yöntemleri kullanılarak tarımsal ürünlerin sulanmasında kullanılmaktadır. Bu durum tarımsal üretim alanlarımızda aşırı sulama sebebiyle tuzlanma ve çoraklaşmaya neden olmaktadır. Bunun önlenmesi amacıyla salma sulama yönteminin kullanımı hızla değiştirilmeli, ileri teknoloji yöntemleri veya damlama sulama yöntemleri kullanılarak tarımsal alanların sulanması sistemine geçileli ve su tasarrufu sağlanmalıdır. Ayrıca Konya gibi su kısıtı bulunan havzalarda ürün paterni değiştirilerek sulu tarım uygulamasından vazgeçilmeli, bu konuda çiftçiye gerekli destek ve eğitim verilmelidir.
- Kentleşme, sanayileşme ve tarım politikaları yeniden gözden geçirilerek yüzey ve yeraltısuyu kirliliğine neden olan unsurlar önlenmeli, yeraltısuyu akiferleri

ve beslenme havzalarının üzerinde veya kenarında yer alan yerleşim birimlerinin planlanması veya gerçekleştirilmesi süreçlerinde bu akiferlerin korunmasına özel önem verilmeli, bu alanlar mümkünse planlama süreçlerinin dışına çıkarılmalıdır.

- Başta Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere, kentlerimizin su temin işleri ile sorumlu Genel Müdürlükleri tesisat hizmetleri yapan birimler olmaktan çıkarılmalı, yeniden yapılandırılarak kentlerin su temin stratejilerini oluşturan, bu stratejilerin gerçekleştirilmesi konusunda çalışmalar yürüten birimler haline dönüştürülmelidir.
- Bir havzada yer alan tüm su kaynakları, (yüzey ve yeraltısuları kaynakları) dikkate alınarak havza bazında hidrojeolojik çalışmalar yapılmalı, o havza için en uygun entegre su yönetim modelleri geliştirilmelidir.
- Ülkemizin jeolojik yapısına bağlı olarak küçümsenemeyecek miktarda (2-3 trilyon m³) statik rezerv ve fosil su potansiyeli bulunması ihtimali dikkate alınarak,

bu suların kesin rezervlerinin belirlenmesi için detaylı jeolojik-hidrojeolojik araştırmalar başlatılmalıdır.

- Kurak ortamlarda göl, nehir ve bitki örtüsüyle kaplı aynı zamanda ekonomik, kültürel, estetik, rekreasyonel ve eğitimsel değere sahip sulak alanlar yeryüzünün yalnızca %0,01'ini oluşturmalarına rağmen, dünyada bilinen biyolojik türlerin neredeyse %10'u için bir yaşam alanı sağlamaktadırlar. Sulak alanlar hidrolojik, karbon ve besin döngülerini sürdüren, doğal tatlı su sağlayan, akışları ve aşırı koşulları düzenleyen, akiferleri besleyen önemli su noktaları olup, bu alanların korunup geliştirilmesi gerektirir. Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından geçtiğimiz günlerde sulak alanları yapılaşmaya açan "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinde" değişiklik öngören düzenleme iptal edilmelidir.
- Su yapıları ile ilgili proje ve tesislere adeta olumlu karar vermenin alt yapısı olarak kurgulanmış ÇED süreçleri değiştirilmeli, hiçbir bilimsel kritere göre belirlenmeyen ve denetlenmeyen can suyu miktarı konusu toplumsal fayda ve bilimsel ilkeler çerçevesinde yeniden tanımlanmalıdır. Ekolojik gerçekler ve kamu yararının göz ardı edildiği, enerji gereksiniminin karşılanmasına katkısı olmayacak HES'lerden vaz geçilmelidir.
- Ülkemizdeki yeraltısu kaynaklarının korunmasında da gerekli hassasiyet gösterilmeli, birbirlerini etkileyecek şekilde su sondaj kuyuları açılmamalı, aşırı çekimler kontrol edilerek suyun israfı önlenmesi ve artezyen yapıp boşa akan kuyular kontrol altına alınmalıdır. Ayrıca Antalya Düden Şelalesinde gibi bir rezalete bir daha karşılaşılmaması için yeraltısu kaynaklarının kirletilmesine izin verilmemelidir.
- Ergene, Amik, Menderes, Kızılırmak gibi su havzalarının kirlenmesine sebep olan her türlü kirletici unsur (sanayi, tekstil, otomotiv vb) tespit edilerek, gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalı ve denetleme mekanizması devreye sokulmalıdır.

Kirletenlere karşı caydırıcı işlemler tesis edilmelidir.

- Suyun doğal çevriminin sürdürülebilmesi ve canlı yaşamın devamının sağlanması adına, suyu ticari bir meta olarak gören anlayış yerine, suyun tüm canlılar için yaşamsal bir hak olduğu gerçeğinden hareketle bir çerçeve "Su Yasası" çıkarılmalıdır.

Sonuç olarak, su kaynaklarımızın korunmasına ve akılcı kullanılmasına dikkat edilmeli, su israfının önlenmesi amacıyla halkımız aydınlatılmalı, salma sulama yerine damla ve yağmurlama sulama modellerine ağırlık verilmeli ve teşvik edilmelidir. Ayrıca baraj gölleri ve çevresi ağaçlandırılmalı, her türlü kirleticilerin akarsu yataklarına deşarjı önlenmeli ve arıtma tesisleri kurulmalıdır. Tüm bu bilimsel teknik çalışmaların temeli olarak; bireylerin ve toplumların sağlıklı, içilebilir, temiz suya her durumda koşulsuz ve bedelsiz erişim ve tüketim hakkı, "su hakkı" "temel bir insan hakkı" olan "yaşam hakkı" olarak görülerek, suyun ticarileştirilmesinden, su kaynaklarımızın özelleştirilmesinden vaz geçilmeli, su yönetim sistemlerine sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ile halkın katılımını esas alan mekanizmalar geliştirilmelidir.

Yüzyıllar boyunca medeniyetin beşiği olarak adlandırılan bölgeler hep su havzalarının yakınında kurulmuş, suyun hayat verdiği topraklarda gelişmişlerdir. Tarih boyunca insanların ve uygarlıkların gelişiminin en önemli unsurlarının başında gelen tatlı suların araştırılması, entegre su yönetimi anlayışıyla kullanılması, ticari bir mal olarak görülmeden kamusal bir miras olarak geleceğe korunarak bırakılması yaşamsal bir öneme sahiptir. Ülkelerin doğal zenginliği olan suya olan ihtiyaç arttıkça, daha stratejik bir önem kazanmaya başlayan tatlı su kaynaklarının korunması, verimli ve planlı kullanımını ile değeri daha önemli bir hale gelmiştir.

Daha yaşanabilir bir dünya dileğiyle "Dünya Su Gününü" kutluyoruz.

Saygılarımızla,

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu